

Asiantuntijalausunto rahoituslainsäädännön muuttamisesta

20.5.2022

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Taustaa

- Hallitus on valmistellut esityksen hyvinvointialueiden perustamiseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamisesta.

- Esityksen tarkoituksena on varmistaa rahoituksen näkökulmasta sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien järjestämisvastuun onnistunut ja hallittu siirto kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille.

- **20.4.2022** järjestetty kuulemistilaisuus, jossa Suomen Kuntaliittoa, valittuja kuntia ja hyvinvointialueita kuullaan valmistelun yhteydessä.
  - Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue toimittanut kirjallisen lausunnon aihetta koskien 21.4.2022.

Hallituksen esityksessä muutettavat lait ja tavoitteet

- Esitysluonnos sisältää laissa ennen sote- ja pela-uudistuksen voimaantuloa tehtäväksi edellytetyt teknisluonteiset päivitykset hyvinvointialueiden ja kuntien rahoitusta koskeviin lakeihin. Muutettavaksi ehdotetaan:
    - Hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia
    - Peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia
    - Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annettua lakia
    - Tuloverolakia
    - Valtiokonttorista annettua lakia

- Lisäksi ehdotetaan eräitä muita uudistuksen toimeenpanossa tarpeelliseksi havaittuja asiallisesti uusia lisäyksiä.

Teknisluonteiset muutokset, jotka parantavat laskennallisen rahoitusmallin toimivuutta

- **Rahoituslain 3 §, 7 §, 8 §, 10 §, 13 § ja 14 §:n liite:**
  - Vuoden 2022 kustannustietoihin perustuvia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen osuuksien täsmentäminen.
  - Vuosittainen palvelutarpeen kasvun arvion tarkistus vuosille 2023-2026.
  - Indeksikorotus otetaan vuosittain huomioon myös palvelutarpeen arvioidun kasvun, laskennallisten kustannusten ja toteutuneiden kustannusten jälkikätisen tarkistamisen osalta.
  - Terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon tehtäväkohtaiset painotukset säädettäisiin vuoden 2022 kustannustietojen pohjalta (=rahoituksen allokaation tarkentuminen).
  - Tarvetekijöiden ja niiden painokertoimien tarkistaminen THL:n tutkimukseen perustuvien tietojen pohjalta (=rahoitukseen liittyvien palvelutarpeiden arvioinnin tarkentuminen).
  - **LU kanta: Muutosehdotukset ovat perusteltuja sillä ne tarkentavat rahoituksen laskentaa ja siten edistävät rahoituslain tavoitteiden toteutumista.**

Asiallisesti uudet lisäykset rahoituslakiin

- **Rahoituslaki 35 a § Hyvinvointialuekohtainen korvaus vuonna 2024**
  - Kohdan mukaan hyvinvointialuekohtaista rahoitusta vuodelle 2023 ehdotetaan tarkistettavaksi kuntien vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella.
  - Hyvinvointialueille maksettaisiin vuonna 2024 kertakorvaus, jolla korjattaisiin vuoden 2023 rahoituksen tasoa.
  - **LU kanta: kertakorvaus on perusteltu, mutta sen siirtyminen vuodelle 2024 voi synnyttää kassavirtahaasteita.**

- **Rahoituslaki 38 § Terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon palvelutarvekertoimet vuosina 2023 ja 2024**
  - Kohdan mukaan vuosien 2023 ja 2024 rahoituksen määräytymiseen vaikuttavien palvelutarvekertoimien laskentaa täsmennettäisiin siten, että vuonna 2023 huomioitaisiin 2019 ja 2020 vuosien kertoimien keskiarvo ja vuonna 2024 huomioitaisiin 2019 ja 2021 vuosien keskiarvo.
  - Tällä pyritään vähentämään poikkeuksellisimpien koronavuosien vaikutuksia rahoituksen tasoon.
  - **LU kanta: esitetty lisäys on periaatteellisesti tarkoituksenmukainen, mutta ei yksin riitä korjaamaan riittävällä tavalla koronavaikutuksiin liittyvää rahoituksen vääristymää.**

Yleiset huomiot rahoituslain haasteista

1. **Yliopistosairaalalisä** palautettava lain jatkovalmistelussa rahoituksen määräytymistekijöihin sillä se parantaa oleellisesti rahoituksen ja rahoitettavien kustannusten kohtaantoa. Lisäksi arvioitava lisän taso kustannuksiin nähden.

2. Rahoituslain **tarvekriteeristö** ei edelleenkään huomioi tuotantokustannusten eroja esim. Uusimaa vs. muut alueet.

3. Muutoskustannuksiin tulee varautua erillisellä ja tarveharkintaan perustuvalla rahoituksella myös vuosina 2023-2025. 0,2 %-yks. korotus palvelutarpeeseen ei riittävä. **Mm. kannustinmekanismin** tasoa ja ajoittumista tulee tarkastella rahoitusjärjestelmän jatkokehityksessä uudelleen.

4. Siirtyvään kustannuspohjaan liittyvä **koronavääristymä** laskee soten nettomenoja 2021 ja 2022. Rahoituksen tarkistaminen välttämätöntä, kun tuotannon kustannustaso normalisoituu. Rahoituslain siirtymäsäännös 38 § ei yksin riitä rahoituksen koronavääristymän korjaamiseen

5. Sote-alan mahdolliset työmarkkinajärjestöjen **palkkaratkaisut** tulisi huomioida valtion rahoituksessa erikseen.